

Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή
Hellenic Parliamentary Budget Office

ΕΚΘΕΣΗ Δ ΤΡΙΜΗΝΟΥ 2019

ΑΘΗΝΑ, Φεβρουάριος 2020

www.pbo.gr

Πρόλογος

Η παρούσα έκθεση του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή αφορά το τέταρτο τρίμηνο του 2019.

Για τη σύνταξη της έκθεσης χρησιμοποιήθηκαν επίσημα δημοσιευμένα στοιχεία στα οποία μπορεί να μεταβεί κανείς μέσω των ηλεκτρονικών συνδέσμων στις υπογραμμισμένες λέξεις του κειμένου, αλλά και μη δημοσιευμένα στοιχεία που παρασχέθηκαν από τις αρμόδιες υπηρεσίες.

Ευχαριστούμε το Υπουργείο Οικονομικών (ιδιαίτερα το ΓΛΚ και τον ΟΔΔΗΧ), την Τράπεζα της Ελλάδος, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και την ΑΑΔΕ για την παροχή πρόσθετων στοιχείων και διευκρινίσεων. Ενδεχόμενα λάθη και παραλείψεις είναι αποκλειστική ευθύνη του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή.

Η Επιστημονική Επιτροπή:

Άγγελος Κανάς

Παναγιώτης Κωνσταντίνου

Ναπολέων Μαραβέγιας

Αθανάσιος Ταγκαλάκης

Ο Συντονιστής:

Φραγκίσκος Κουτεντάκης

[κενή σελίδα]

Περιεχόμενα

Σύνοψη	5
Summary	7
1. Μακροοικονομικές εξελίξεις	9
1.1. Διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον	9
1.2. Εγχώριο περιβάλλον.....	12
ΑΕΠ και συνιστώσες	12
Ρευστότητα.....	14
Πληθωρισμός	14
Εξωτερικός τομέας	15
Ανεργία.....	16
Απασχόληση	17
Ροές μισθωτής εργασίας.....	18
Αμοιβές.....	18
Διαθέσιμο εισόδημα	18
2. Δημοσιονομικές εξελίξεις	19
2.1. Δημοσιονομικά στοιχεία δωδεκαμήνου 2019	19
Μεθοδολογικές Διευκρινίσεις.....	21
2.2. Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις και απαιτήσεις Δημοσίου	22
Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις δημοσίου.....	22
Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις φορολογούμενων	23
Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις ασφαλισμένων	26
2.3. Δημόσιο χρέος.....	28
Οι αποδόσεις των δεκαετών τίτλων.....	28
Η έκδοση του δεκαπενταετούς ομολόγου.....	29
Η έκδοση των εντόκων γραμματίων 26 εβδομάδων	29
3. Διαρθρωτικές εξελίξεις.....	31
3.1. Κοινωνική ασφάλιση	31
3.2. Τράπεζες.....	32
3.3. Αποκρατικοποιήσεις	33

Ευρετήριο πινάκων

Πίνακας 1 ΑΕΠ και συνιστώσες, ποσοστιαίες μεταβολές (%).....	12
Πίνακας 2 Εκτέλεση Προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης, Ιανουάριος – Δεκέμβριος, σε εκατ. ευρώ.....	20
Πίνακας 3 Κατανομή πλήθους οφειλετών με χρέη προς τη Φορολογική Διοίκηση	26
Πίνακας 4 Κατανομή ληξιπρόθεσμων οφειλών προς τη Φορολογική Διοίκηση, σε εκατ. ευρώ	26
Πίνακας 5 Κατανομή πλήθους μητρώων οφειλετών με χρέη προς τους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης.....	27
Πίνακας 6 Κατανομή κύριων οφειλών προς τους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης, σε εκατ. ευρώ	28
Πίνακας 7 Εκτέλεση προϋπολογισμού κοινωνικής ασφάλισης, Ιανουάριος – Δεκέμβριος 2019, σε εκατ. ευρώ	31

Ευρετήριο διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1 Δείκτης αβεβαιότητας διεθνούς οικονομικής πολιτικής (GEPU)	10
Διάγραμμα 2 Πληθωρισμός εναρμονισμένου δείκτη και "πυρήνας" πληθωρισμού	15
Διάγραμμα 3 Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών Ιανουαρίου-Νοεμβρίου, σε εκατ. ευρώ	16
Διάγραμμα 4 Ποσοστό ανεργίας, Ελλάδα και Ευρωζώνη.....	17
Διάγραμμα 5 Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις Γενικής Κυβέρνησης, σε εκατ. ευρώ.....	22
Διάγραμμα 6 Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις φορολογούμενων, σε εκατ. ευρώ	24
Διάγραμμα 7 Εισπράξεις-διαγραφές και νέα ληξιπρόθεσμα, σε εκατ. ευρώ	25
Διάγραμμα 8 Αποδόσεις δεκαετών ομολόγων	28
Διάγραμμα 9 Εξέλιξη μη εξυπηρετούμενων δανείων, σε δις ευρώ	33

Σύνοψη

Τα μακροοικονομικά δεδομένα της ελληνικής οικονομίας διατηρούν τη θετική δυναμική τους. Οι ρυθμοί μεγέθυνσης του δεύτερου και τρίτου τριμήνου του 2019 υπερβαίνουν το 2% υποδηλώνοντας επιτάχυνση της οικονομικής δραστηριότητας με ενισχυμένο τον ρόλο των εξαγωγών, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών παραμένει ισορροπημένο, η ανεργία συνεχίζει να μειώνεται, η απασχόληση αυξάνεται και ο πληθωρισμός ανακάμπτει. Επιπλέον, οι βραχυχρόνιοι δείκτες οικονομικής δραστηριότητας καθώς και οι δείκτες προσδοκιών και οικονομικού κλίματος συνεχίζουν να κινούνται σε θετική κατεύθυνση. Με βάση τα ανωτέρω, η ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας αναμένεται να συνεχιστεί, παρά την αυξημένη αβεβαιότητα από το εξωτερικό περιβάλλον και την υποτονική ανάπτυξη της οικονομίας της Ευρωζώνης. Το θετικό κλίμα αντανακλάται στην πρόσφατη αναβάθμιση του αξιόχρεου της χώρας από τον οίκο Fitch (σε BB από BB- με θετικές προοπτικές) και στην άνοδο του χρηματιστηρίου. Σε αυτό το πλαίσιο οι χειμερινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έχουν αναθεωρήσει προς τα πάνω το ρυθμό μεγέθυνσης της ελληνικής οικονομίας στο 2,2% για το 2019 και 2,4% για το 2020.

Μια λιγότερο θετική εξέλιξη που αξίζει να επισημανθεί είναι η μείωση του δείκτη μισθολογικού κόστους (-1,2%) σε ετήσια βάση κατά το τρίτο τρίμηνο του 2019, ανακόπτοντας μια περίοδο επτά τριμήνων συνεχούς αύξησης. Η εξέλιξη αυτή αποτελεί ένδειξη της περιορισμένης επίδρασης της αύξησης του κατώτατου μισθού (από τον Ιανουάριο 2019) στους υπόλοιπους μισθούς της οικονομίας (spillover). Αυτή η διαπίστωση, σε συνδυασμό με τη διατήρηση της αυξητικής τάσης στην απασχόληση, δεν επιβεβαιώνει τις ανησυχίες που είχαν εκφραστεί σχετικά με τις ενδεχόμενες δυσμενείς επιδράσεις της αύξησης του κατώτατου μισθού και θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ενόψει των διαπραγματεύσεων για τη νέα αναπροσαρμογή του κατώτατου μισθού.

Τα δημοσιονομικά δεδομένα δείχνουν ιδιαίτερα ενθαρρυντικά, αφού σύμφωνα με τα στοιχεία της γενικής κυβέρνησης και την εκτίμηση του Γραφείου Προϋπολογισμού, το πρωτογενές δημοσιονομικό αποτέλεσμα του 2019 φαίνεται ότι θα διαμορφωθεί κοντά στα περσινά επίπεδα. Αυτό καταδεικνύει τη δημοσιονομική ανθεκτικότητα της ελληνικής οικονομίας καθώς επιτυγχάνεται παρά τα επεκτατικά μέτρα που λήφθηκαν στη διάρκεια του έτους. Η διατήρηση της δημοσιονομικής σταθερότητας είναι ιδιαίτερα κρίσιμη αφού αποτελεί τη βασική συνθήκη διασφάλισης της αξιοπιστίας του ελληνικού δημοσίου.

Σε αυτό το πλαίσιο, σημαντική θετική εξέλιξη αποτελεί η έκδοση 15ετούς ομολόγου με τρία πολύ ενθαρρυντικά χαρακτηριστικά, τη λήξη του ομολόγου πέραν του 2032, την ιδιαίτερα χαμηλή απόδοση και το υψηλό ποσοστό υπερκάλυψης. Τα ανωτέρω, σε συνδυασμό με την πρόσφατη υποχώρηση των αποδόσεων των δεκαετών ελληνικών ομολόγων κάτω από το 1%, συνηγορούν στη βελτίωση της εμπιστοσύνης των αγορών στα ελληνικά ομόλογα, και καταδεικνύουν ότι οι διεθνείς επενδυτές θεωρούν το ελληνικό χρέος βιώσιμο και παραμένουν αισιόδοξοι για τη μελλοντική πορεία της ελληνικής οικονομίας.

Σύμφωνα με το νέο ασφαλιστικό νομοσχέδιο που κατατέθηκε στη Βουλή αυξάνονται τα ποσοστά αναπλήρωσης για χρόνο ασφάλισης μεγαλύτερο των 30 ετών, μειώνονται οι εισφορές της μισθωτής εργασίας για επιδόματα ανεργίας, εργατική κατοικία και εργατική εστία, καταργείται το ανώτατο όριο του αθροίσματος κύριας και επικουρικής σύνταξης, θεσπίζεται προαιρετική ασφάλιση για λήψη επικουρικής σύνταξης και εφάπαξ παροχής και ολοκληρώνεται η ενοποίηση των ασφαλιστικών φορέων με την ένταξη του ΕΤΕΑΕΠ στον ΕΦΚΑ. Επίσης, καταργείται η 13^η σύνταξη και η εξοικονόμηση που προκύπτει (0,5% του ΑΕΠ) κατευθύνεται στη συμμόρφωση με τις αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας και σε άλλες πολιτικές κοινωνικής ασφάλισης, πρόνοιας και κοινωνικής αλληλεγγύης και υγείας.

Ωστόσο, η πιο σημαντική αλλαγή που εισάγει το νέο ασφαλιστικό νομοσχέδιο είναι η αποσύνδεση των εισφορών από το εισόδημα για τους ελεύθερους επαγγελματίες και τους αγρότες, με τη θέσπιση έξι κατηγοριών εισφορών από τις οποίες μπορεί να επιλέξει ελεύθερα ο ασφαλισμένος. Πρόκειται ουσιαστικά για επαναφορά του καθεστώτος που τροποποίησε η ασφαλιστική μεταρρύθμιση του νόμου 4387/2016, στα πλαίσια εξορθολογισμού του συστήματος και ίσης μεταχείρισης των ασφαλισμένων, αυτοαπασχολούμενων ή μισθωτών. Η ακύρωση αυτής της μεταρρύθμισης επανεισάγει την ευνοϊκότερη μεταχείριση των ελεύθερων επαγγελματιών σε σχέση με τους υπόλοιπους εργαζόμενους, μια από τις βασικές αιτίες των ιδιαίτερα υψηλών ποσοστών αυτοαπασχόλησης (χωρίς προσωπικό) που καταγράφει διαχρονικά η χώρα μας (22% έναντι 9% στην Ευρωζώνη) με αρνητικές επιπτώσεις στη συνολική παραγωγικότητα και στα δημόσια έσοδα.

Summary

The Greek economy maintains its positive momentum, as is evidenced by the most recently available macroeconomic data. Growth rates in the second and third quarters of 2019 are above 2%, showing accelerated economic activity with an enhanced role of exports; the current account remains balanced, unemployment continues to decline, employment is rising and inflation recovers. In addition, short-term economic activity indicators as well as expectations and economic climate indicators keep moving in a positive direction. Based on the above, the recovery of the Greek economy is expected to continue, despite increased uncertainty from the external environment and the sluggish growth in the Euro area. This positive outlook is reflected in the recent credit rating upgrading by Fitch (to BB from BB- with a positive outlook) and the rise of the Athens Stock Exchange. In this context, the European Commission's winter forecasts for Greece have been revised upwards to 2.2% for 2019 and 2.4% for 2020.

A less positive development that should be noted is the reduction of the Wage Cost index (-1.2%) in the third quarter of 2019, on an annual basis, interrupting seven quarters of continuous growth. This development also indicates the limited spill-over of the minimum wage increase legislated in January 2019. This latter indication, coupled with the continued growth in employment, does not confirm concerns about possible adverse effects of the initial minimum wage increase, and should be taken into account in the forthcoming negotiations concerning the new level of minimum wage.

The fiscal outlook is particularly encouraging. According to general government data and our own estimate, the primary fiscal outcome of 2019 appears close to last year's level. This demonstrates the fiscal resilience of the Greek economy, as it is achieved despite the expansionary measures taken during the year. Meeting the fiscal targets is particularly critical as it is the key condition for ensuring the credibility of the Greek public sector.

In this context, a major positive development is the issuance of a 15-year bond with three very encouraging features, including the maturity date beyond 2032, the very low yield and the high coverage ratio. The above, along with the recent decline in 10-year Greek bond yields below 1%, reflect improved market confidence and show that international investors consider the Greek debt sustainable and remain optimistic about the future of the Greek economy.

The social security bill introduced to the Parliament, increases the replacement rates for those employed longer than 30 years, reduces salaried employees' contributions for unemployment benefits and social housing contributions, abolishes the ceiling on the sum of main and auxiliary pensions, introduces an optional auxiliary and lump-sum pension scheme and finalizes the integration of social security organisations with the inclusion of the ETEAEP (auxiliary and lump-sum pensions fund) into EFKA fund. It also abolishes the 13th pension and reallocates the relevant savings (0.5% of GDP) towards compliance with the recent Council of State rulings and other social security, welfare and health policies.

The most significant change of the bill is the decoupling of contributions from income, for self-employed and farmers. Instead, six categories of main pension contributions are introduced to freely choose from. This effectively reinstates the regime that was amended by Law 4387/2016 in the context of rationalizing the system and of equal treatment between self-employed and employees. The reversal of this reform reintroduces the preferential treatment of self-employed, a major factor behind the particularly high self-employment rates in our country (22% against 9% in the Euro area) with adverse effects on both aggregate productivity and public revenue.

1. Μακροοικονομικές εξελίξεις

1.1. Διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον

Η παγκόσμια οικονομία παρουσιάζει ενδείξεις σταθεροποίησης και υποτονικής ανάκαμψης. Η παρατηρούμενη υποτονική ανάπτυξη, όπως αντικατοπτρίζεται από την προς τα κάτω αναθεώρηση των προβλέψεων, οφείλεται πρωτίστως στις αρνητικές εξελίξεις στην οικονομική δραστηριότητα σε μερικές αναδυόμενες οικονομίες, κυρίως στην Ινδία, που είχαν σαν αποτέλεσμα την επανεκτίμηση των αναπτυξιακών προοπτικών τους για τα επόμενα δύο χρόνια. Σε ορισμένες περιπτώσεις, αυτή η επανεκτίμηση αντικατοπτρίζει επίσης τις επιπτώσεις της αύξησης των κοινωνικών αναταραχών καθώς και τις γεωπολιτικές εντάσεις (ΗΠΑ - ΙΡΑΝ).

Στις θετικές ενδείξεις που συνηγορούν προς τη σταθεροποίηση της παγκόσμιας οικονομίας, αν και αβέβαιης, συμπεριλαμβάνονται οι θετικές προσδοκίες στις διεθνείς αγορές λόγω του γεγονότος ότι η μεταποιητική δραστηριότητα και το παγκόσμιο εμπόριο βρίσκονται ήδη στο κατώτατο σημείο του οικονομικού τους κύκλου (συνεπώς αναμένεται να επανέλθουν σε ανοδική τροχιά), η ευρεία μετατόπιση προς μια επεκτατική νομισματική πολιτική, οι θετικές εξελίξεις στις εμπορικές διαπραγματεύσεις μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας και η μειωμένη ανησυχία για τον αντίκτυπο από την έξοδο του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ, εξασθενίζοντας τους κινδύνους που υπήρχαν τους προηγούμενους μήνες.

Σύμφωνα με την επικαιροποιημένη έκθεση του ΔΝΤ (World Economic Outlook) του Ιανουαρίου του 2020 ο ρυθμός ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας για το 2019 αναθεωρήθηκε προς τα κάτω στο 2,9%, ο οποίος είναι και ο χαμηλότερος από την έναρξη της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής κρίσης. Για το 2020 προβλέπεται ότι θα υπάρξει αύξηση του ρυθμού ανάπτυξης στο 3,3% ενώ για το 2021 προβλέπεται αύξηση στο 3,4%.

Η δυναμική της παγκόσμιας ανάπτυξης διαφοροποιείται μεταξύ των αναπτυσσόμενων και των αναπτυσσόμενων χωρών. Στις αναπτυσσόμενες χώρες, ο ρυθμός ανάπτυξης από 1,7% το 2019 προβλέπεται να μειωθεί σε 1,6% τόσο για το 2020 όσο και για το 2021. Ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας των ΗΠΑ προβλέπεται να μειωθεί από 2,3% το 2019 σε 2,0% το 2020 και 1,7% το 2021. Ο ρυθμός ανάπτυξης της Ιαπωνικής οικονομίας προβλέπεται να μειωθεί από 1,0% το 2019 σε 0,7% το 2020 και προβλέπεται επίσης μείωση για το 2021 σε 0,5%. Για την Ευρωζώνη προβλέπεται μια σταθεροποίηση του ρυθμού ανάπτυξης σημειώνοντας μια μικρή αύξηση κάθε έτος, ξεκινώντας από 1,2% το 2019 σε 1,3% το 2020 και 1,4% το 2021.

Για τις αναπτυσσόμενες οικονομίες η εκτίμηση για τον ρυθμό ανάπτυξης είναι 3,7% το 2019 (4,5% το 2018) ενώ προβλέπεται αύξηση για τη επόμενη διετία σε 4,4% το 2020 και 4,6% το 2021. Ωστόσο, ο ρυθμός ανάπτυξης της κινέζικης οικονομίας αναμένεται να μειωθεί ελαφρώς από το 6,1% το 2019 (6,6% το 2018) στο 6,0% το 2020 και στο 5,8% το 2021 κυρίως εξαιτίας των δασμών που επέβαλαν οι ΗΠΑ. Η οικονομία της Ινδίας μετά τη μεγάλη μείωση του ρυθμού ανάπτυξης της το 2019 σε 4,8% (από 6,8% το 2018) προβλέπεται ότι θα επιστρέψει σε ανοδική τροχιά και συγκεκριμένα σε 5,8% το 2020 και 6,5% το 2021.

Ο ΟΟΣΑ στην πρόσφατη επικαιροποίηση των προβλέψεων του (Νοέμβριος 2019) προβλέπει ρυθμό ανάπτυξης για την παγκόσμια οικονομία 2,9% το 2020 και 3,0% το 2021 από 2,9% το 2019 (3,5% το 2018). Για την Ευρωζώνη ο ρυθμός ανάπτυξης εκτιμάται σε 1,2% το 2019 (1,9% το 2018) και προβλέπεται να μειωθεί ελαφρώς σε 1,1% το 2020 και να επιστρέψει στο 1,2% το 2021.

Οι Χειμερινές προβλέψεις (Φεβρουάριος 2020) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ευρωζώνη, διατηρούνται στα ίδια επίπεδα τόσο για το 2020 όσο και για το 2021 σε σύγκριση με τις φθινοπωρινές προβλέψεις (Νοέμβριος 2019) και συγκεκριμένα ο ρυθμός μεγέθυνσης προβλέπεται να διαμορφωθεί στο 1,2%. Για το 2019 υπάρχει μια αναθεώρηση προς τα πάνω κατά 0,1 ποσοστιαίες μονάδες και αναμένεται να διαμορφωθεί στο 1,2%.

Σημαντική ωστόσο είναι και η αύξηση της παγκόσμιας οικονομικής αβεβαιότητας. Ο δείκτης αβεβαιότητας παγκόσμιας οικονομικής πολιτικής (Global Economic Policy Uncertainty, GEPU) αντικατοπτρίζει τη σχετική συχνότητα χρήσης της τριάδας των όρων «οικονομία», «πολιτική» και «αβεβαιότητα» στα δημοσιεύματα σε εφημερίδες εθνικής κυκλοφορίας των χωρών που τον συνθέτουν σε μηνιαία βάση¹. Ο δείκτης κατά το τελευταίο έτος, παρά τις όποιες διακυμάνσεις, έχει αυξητική τάση και βρίσκεται σε ιστορικά υψηλά επίπεδα, γεγονός που αντικατοπτρίζει την αυξανόμενη αβεβαιότητα στην παγκόσμια οικονομία.

Διάγραμμα 1 Δείκτης αβεβαιότητας διεθνούς οικονομικής πολιτικής (GEPU)

Οι οικονομίες των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωζώνης αντιμετωπίζουν έναν συνδυασμό προκλήσεων, των οποίων οι αρνητικές συνέπειες μετριάζονται από τη συνεχιζόμενη θετική δυναμική της αγοράς εργασίας. Η περαιτέρω μείωση του ποσοστού ανεργίας και η παρατηρούμενη βελτίωση των μισθών στην ΕΕ αναμένεται να ενισχύσουν την εγχώρια ζήτηση, ωστόσο η επικράτηση της υψηλής αβεβαιότητας σχετικά με την εμπορική

¹ Ο GEPU είναι ένας σταθμισμένος, με βάση το ΑΕΠ, μέσος δείκτης των εθνικών δεικτών 20 χωρών: Αυστραλία, Βραζιλία, Καναδάς, Χιλή, Κίνα, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ινδία, Ιρλανδία, Ιταλία, Ιαπωνία, Μεξικό, Ολλανδία, Ρωσία, Νότια Κορέα, Ισπανία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο και ΗΠΑ. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον δείκτη και τις συνιστώσες του παρέχονται στην ιστοσελίδα [Economic Policy Uncertainty](#) και στο [Davis, Steven J., 2016. "An Index of Global Economic Policy Uncertainty," Macroeconomic Review, October](#). Για τους εθνικούς δείκτες ο ενδιαφερόμενος μπορεί να ανατρέξει στους [Baker, Scott, Nicholas Bloom and Steven J. Davis, 2016. "Measuring Economic Policy Uncertainty," Quarterly Journal of Economics](#).

πολιτική και τη διαμόρφωση των μελλοντικών εμπορικών σχέσεων μεταξύ του Ηνωμένου Βασιλείου και της ΕΕ, καθώς και η αβεβαιότητα στην αυτοκινητοβιομηχανία (λόγω αλλαγής προτιμήσεων σε σχέση με την ηλεκτροκίνηση) αναμένεται να μετριάσουν τις ανωτέρω θετικές συνέπειες της εγχώριας ζήτησης.

Η παγκόσμια και η ευρωπαϊκή οικονομία ενδέχεται να επηρεαστούν αρνητικά από μια σειρά κινδύνων όπως:

- Η εξάπλωση του κορωνοϊού έχει αρνητική επίδραση στην Κίνα και κατ' επέκταση στη παγκόσμια ανάπτυξη το πρώτο τρίμηνο του 2020. Αναμένεται να επηρεαστούν αρνητικά οι τουριστικές ροές, ο μεταφορικός τομέας και οι παγκόσμιες εφοδιαστικές αλυσίδες, κυρίως λόγω της αρνητικής επίπτωσης στο μεταφορικό, τουριστικό και βιομηχανικό τομέα της Κινέζικης οικονομίας.
- Οι αυξανόμενες γεωπολιτικές εντάσεις, ιδίως μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και του Ιράν, θα μπορούσαν να διαταράξουν την παγκόσμια προσφορά πετρελαίου, να επηρεάσουν αρνητικά το οικονομικό κλίμα και να αποδυναμώσουν τις ήδη διστακτικές ιδιωτικές επενδύσεις. Επιπλέον, οι εντεινόμενες κοινωνικές αναταραχές σε πολλές χώρες - οι οποίες, σε ορισμένες περιπτώσεις, αντανακλούν την έλλειψη αντιπροσώπευσης και εμπιστοσύνης στα θεσμικά όργανα - θα μπορούσαν επίσης να διαταράξουν την οικονομική δραστηριότητα, να περιπλέξουν τις μεταρρυθμίσεις και να αποδυναμώσουν περαιτέρω το οικονομικό κλίμα.
- Οι εμπορικοί φραγμοί (δασμοί κ.λπ.) μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και των εμπορικών εταίρων της, ιδίως της Κίνας, έβλαψαν το οικονομικό κλίμα και συνέβαλαν στη δημιουργία κυκλικών και διαρθρωτικών επιβραδύνσεων σε πολλές οικονομίες το προηγούμενο έτος. Με τις διαφορές να έχουν επεκταθεί σε τεχνολογικά θέματα, θέτουν σε κίνδυνο τις παγκόσμιες εφοδιαστικές αλυσίδες.
- Οι παραπάνω κίνδυνοι θα μπορούσαν να προκαλέσουν ταχείες μεταβολές στις χρηματαγορές, οδηγώντας στην ανακατανομή των χαρτοφυλακίων προς πιο ασφαλή περιουσιακά στοιχεία αυξάνοντας το κίνδυνο για τους ευάλωτους δανειολήπτες (επιχειρήσεις και χώρες). Μια ευρεία χρηματοπιστωτική συρρίκνωση θα εξέθετε τις οικονομικές ευπάθειες που έχουν δημιουργηθεί στα χρόνια των χαμηλών επιτοκίων περιορίζοντας περαιτέρω τις δαπάνες για μηχανήματα, εξοπλισμό και διαρκή αγαθά οικιακής χρήσης.
- Οι καταστροφές που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή έχουν επιφέρει τεράστιο οικονομικό κόστος σε πολλές περιοχές ανά την υφήλιο τα τελευταία χρόνια. Εάν δεν ληφθούν μέτρα για την ανάσχεσή τους είναι πιθανόν να οδηγήσουν σε μαζική μετανάστευση πληθυσμών.

1.2. Εγχώριο περιβάλλον

ΑΕΠ και συνιστώσες

Σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, η ελληνική οικονομία παρουσίασε θετικό ρυθμό μεγέθυνσης 2,3% το τρίτο τρίμηνο του 2019 σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2018 (έναντι 1,2% στην Ευρωζώνη), διατηρώντας τη θετική πορεία των προηγούμενων τριμήνων. Ο ρυθμός μεγέθυνσης του δεύτερου τριμήνου του 2019 αναθεωρήθηκε προς τα πάνω στο 2,8% (από 1,9% αρχική εκτίμηση).

Η αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας σε ετήσια βάση οφείλεται κυρίως στη θετική επίδοση των Εξαγωγών (+9,5%), τη μείωση των Εισαγωγών (-2,9%) καθώς και στην αύξηση των Επενδύσεων (+2,0%). Αντίθετα, η Δημόσια Κατανάλωση μειώθηκε (-0,5%).

Πίνακας 1 ΑΕΠ και συνιστώσες, ποσοστιαίες μεταβολές (%)

		2018-Q3	2018-Q4	2019-Q1	2019-Q2	2019-Q3
Ιδιωτική Κατανάλωση	ετήσια	1,0	1,0	0,7	-0,3	0,2
	τριμηνιαία	-0,2	-0,2	0,2	-0,2	0,4
Δημόσια Κατανάλωση	ετήσια	-4,5	-1,4	0,2	9,4	-0,5
	τριμηνιαία	2,3	1,5	-1,1	6,5	-6,9
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	ετήσια	-22,6	-26,4	8,1	-6,1	2,0
	τριμηνιαία	-12,5	-2,3	7,9	1,9	-5,0
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	ετήσια	6,4	10,2	4,5	5,8	9,5
	τριμηνιαία	1,0	2,5	-1,5	3,8	4,5
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	ετήσια	15,6	2,2	9,8	3,7	-2,9
	τριμηνιαία	7,4	-7,6	5,3	-0,8	0,6
ΑΕΠ	ετήσια	2,0	1,6	1,4	2,8	2,3
	τριμηνιαία	1,1	0,0	0,4	1,3	0,6

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί

Η αύξηση των επενδύσεων οφείλεται κατά κύριο λόγο στις κατηγορίες Κατοικίες (ετήσια αύξηση 3,9%) και Μηχανολογικός Εξοπλισμός και Οπλικά Συστήματα (ετήσια αύξηση 1,6%). Αντίθετα, οι κατηγορίες επενδύσεων που παρουσίασαν αρνητική μεταβολή ήταν οι Άλλες Κατασκευές (ετήσια μείωση 4,0%), ο Μεταφορικός Εξοπλισμός και Οπλικά Συστήματα (ετήσια μείωση 17,7%), ο Εξοπλισμός Τεχνολογίας Πληροφορικής και Επικοινωνίας (ετήσια μείωση 2,6%) και τα Αγροτικά προϊόντα (ετήσια μείωση 5,2%).

Αναφορικά με τους βραχυχρόνιους δείκτες, ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος (Economic Sentiment Indicator, ESI) διαμορφώθηκε στις 108,4 μονάδες τον Ιανουάριο του 2020,

μειωμένος σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2019 (109,4), αλλά αυξημένος σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2018 (99,6). Ο Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής παρουσίασε τον Δεκέμβριο του 2019 μείωση κατά 4,5% σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2018 έναντι αύξησης 2,3% που σημειώθηκε κατά τον Δεκέμβριο του 2018 σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2017, κυρίως εξαιτίας της μείωσης του δείκτη παροχής ηλεκτρικού ρεύματος (20,0%) και κατά 5,0% του δείκτη ορυχείων – λατομείων. Αντίθετα, ο υπο-δείκτης που αφορά την παροχή νερού αυξήθηκε κατά 0,6% σε ετήσια βάση τον Δεκέμβριο του 2019 και ο αντίστοιχος της μεταποίησης κατά 0,3%. Την περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2019 ο Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής μειώθηκε κατά 0,6% σε ετήσια βάση, κυρίως εξαιτίας της μείωσης του υπο-δείκτη της ορυχείων - λατομείων κατά 11,5% σε ετήσια βάση και του υπο-δείκτη της παροχής ηλεκτρικού ρεύματος κατά 5,8%.

Ο Δείκτης Κύκλου Εργασιών στο Λιανικό Εμπόριο τον Νοέμβριο 2019 παρουσίασε αύξηση σε ετήσια βάση κατά 4,1% ενώ σε εποχικά διορθωμένους όρους αυξήθηκε κατά 0,5% σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα. Ο Δείκτης Όγκου στο Λιανικό Εμπόριο κατά τον ίδιο μήνα αυξήθηκε κατά 3,1% σε ετήσια βάση, ενώ σε εποχικά διορθωμένους όρους μειώθηκε κατά 0,2% σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα. Την περίοδο Ιανουαρίου-Νοεμβρίου 2019 ο μέσος δείκτης όγκου στο Λιανικό Εμπόριο αυξήθηκε κατά 1,0% σε ετήσια βάση. Τέλος, ο Δείκτης Υπευθύνων Προμηθειών στη Μεταποίηση (PMI) διαμορφώθηκε στις 54,4 μονάδες τον Ιανουάριο του 2020, ελαφρώς αυξημένος σε σχέση με το Δεκέμβριο του προηγούμενου έτους (53,9). Η αύξηση αυτή υποδηλώνει ένα ισχυρό ξεκίνημα για το 2020. Βασικός παράγοντας της αύξησης του δείκτη ήταν η ισχυρή και ταχύτερη άνοδος της παραγωγής, αντανακλώντας τη συνολική βελτίωση του τομέα μεταποίησης.

Όπως επισημαίνεται στις Χειμερινές Προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ο ρυθμός μεγέθυνσης για το 2019 αναμένεται στο 2,2%, για το 2020 στο 2,4% και για το 2021 στο 2,0%. Σημειώνεται ότι οι προβλέψεις για το 2019 και για το 2020 έχουν αναθεωρηθεί προς τα πάνω (από 1,8% και 2,3% αντίστοιχα) σε σχέση με τις προηγούμενες (φθινοπωρινές), ενώ η πρόβλεψη για το 2021 παραμένει στα ίδια επίπεδα. Το ΔΝΤ από τη πλευρά του, δεν έχει αναθεωρήσει τις προβλέψεις του (WEO Οκτώβριος 2019) συνεπώς διατηρεί τις προβλέψεις για 2,0% μεγέθυνση το 2019 και 2,2% για το 2020. Η Τράπεζα της Ελλάδος εκτιμά ότι ο ρυθμός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας ήταν 2,2% το 2019 και προβλέπει ότι θα ανέλθει σε 2,5% το 2020 και το 2021. Το Προσχέδιο του Κρατικού Προϋπολογισμού προβλέπει ρυθμό μεγέθυνσης 2,8% για το 2020.

Οι εξωγενείς κίνδυνοι για την ελληνική οικονομία συνδέονται, πέρα από τις γεωπολιτικές εντάσεις με την Τουρκία και την όξυνση του προσφυγικού και μεταναστευτικού προβλήματος, με την γενικότερη επιβράδυνση και αβεβαιότητα που επικρατεί στην παγκόσμια οικονομία που ενδέχεται να επιβαρύνει τον εγχώριο ρυθμό μεγέθυνσης μέσω της μείωσης των εξαγωγών. Η εξάπλωση του κορωνοϊού συνιστά έναν πρόσθετο κίνδυνο καθώς, σε πρώτη φάση, αναμένεται να επηρεάσει αρνητικά τις τουριστικές εισπράξεις και την οικονομική δραστηριότητα. Παράλληλα, η αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ, θα μπορούσε να επηρεάσει αρνητικά τις ελληνικές εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών αν δεν επιτευχθεί μια εμπορική συμφωνία μεταξύ ΕΕ και Ηνωμένου Βασιλείου για την περίοδο από

το 2021 και μετά. Επιπλέον, η αστάθεια στις διεθνείς κεφαλαιαγορές και η αύξηση της αποστροφής κινδύνου των διεθνών επενδυτών θα μπορούσε να αντιστρέψει την παρατηρούμενη συνεχιζόμενη υποχώρηση του κόστους δανεισμού για το Ελληνικό Δημόσιο και συνακόλουθα για τον ιδιωτικό τομέα. Σημαντικό επίσης είναι το πρόβλημα των μη εξυπηρετούμενων δανείων (42,1% του συνόλου των δανείων μέχρι και τον Σεπτέμβριο του 2019, σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος) αφού περιορίζει την ικανότητά του τραπεζικού συστήματος να χρηματοδοτήσει τις επενδύσεις και να στηρίξει την πραγματική οικονομία. Σε πιο μακροπρόθεσμο ορίζοντα, οι κίνδυνοι για την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας συνδέονται, μεταξύ άλλων, με το δημογραφικό πρόβλημα, το χαμηλό απόθεμα κεφαλαίου και την χαμηλή συνολική παραγωγικότητα.

Ρευστότητα

Ο συνολικός δανεισμός του ιδιωτικού τομέα (επιχειρήσεις και νοικοκυριά) από τα εγχώρια πιστωτικά ιδρύματα συνεχίζει την καθοδική του πορεία. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, τον Δεκέμβριο του 2019 το υπόλοιπο των δανείων ήταν 154 δις ευρώ, μειωμένο κατά 16 δις ευρώ (9,4%) σε ετήσια βάση και κατά 3,0 δις ευρώ (1,9%) σε τριμηνιαία βάση.

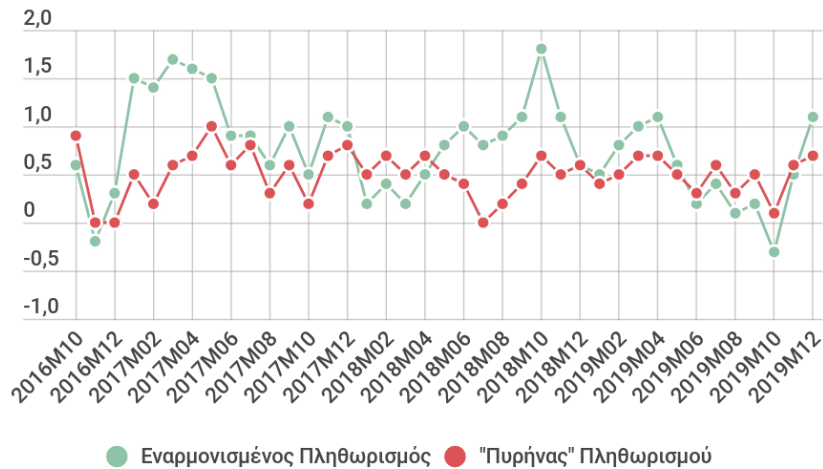
Αναφορικά με τις καταθέσεις επιχειρήσεων και νοικοκυριών, τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος καταγράφουν το ποσό των 143,1 δις ευρώ τον Δεκέμβριο του 2019, αυξημένο κατά 8,6 δις ευρώ (6,4%) σε ετήσια βάση και κατά 4,0 δις ευρώ (2,8%) σε τριμηνιαία βάση. Η βελτίωση της ρευστότητας του τραπεζικού συστήματος και η ενίσχυση της εμπιστοσύνης οδήγησε στην πλήρη άρση των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίου από 1 Σεπτεμβρίου 2019.

Ωστόσο η βελτιωμένη ρευστότητα των τραπεζών δεν αντανακλάται στη βελτίωση της ρευστότητας της ιδιωτικής οικονομίας, όπως μετριέται από τις ακαθάριστες ροές νέων δανείων. Οι ακαθάριστες ροές νέων δανείων (δηλαδή, το σύνολο δανείων τακτής λήξης χωρίς την αφαίρεση των αποπληρωμών εκ μέρους των δανειοληπτών) μειώθηκαν τον Δεκέμβριο του 2019 (9.664 εκατ. ευρώ σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2018 που ήταν 12.998 εκατ. ευρώ). Τα νέα δάνεια προς μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις μειώθηκαν (από 11.424 εκατ. ευρώ σε 7.994 εκατ. ευρώ) ενώ τα άλλα νέα δάνεια (στεγαστικά, καταναλωτικά, ελεύθεροι επαγγελματίες) αυξήθηκαν ελαφρώς (από 1.574 σε 1.670 εκατ. ευρώ).

Πληθωρισμός

Ο πληθωρισμός (ετήσια ποσοστιαία μεταβολή του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή) ανήλθε τον Δεκέμβριο του 2019 στο 1,1% σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, σημαντικά αυξημένος σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2018 (0,6%), αλλά επίσης αυξημένος σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα (0,5%).

Διάγραμμα 2 Πληθωρισμός εναρμονισμένου δείκτη και "πυρήνας" πληθωρισμού

Ο «πυρήνας» του πληθωρισμού (δεν περιλαμβάνει την ενέργεια και τα μη επεξεργασμένα τρόφιμα), παραμένει ιδιαίτερα χαμηλός, στο 0,7%. Στην Ευρωζώνη ο εναρμονισμένος δείκτης αυξήθηκε σε ετήσια βάση τον Δεκέμβριο του 2019 κατά 1,3% ενώ ο «πυρήνας» του πληθωρισμού κατά 1,4%.

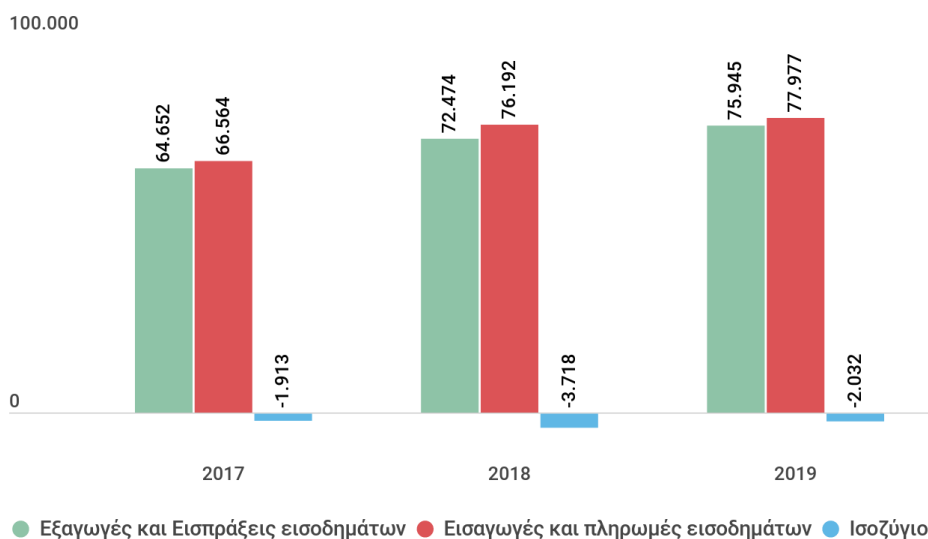
Εξωτερικός τομέας

Στο ενδεκάμηνο Ιανουαρίου-Νοεμβρίου 2019, σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών παρουσιάζει σημαντική βελτίωση κατά 1,7 δις ευρώ σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2018.

Ο περιορισμός του ελλείμματος οφείλεται στην επιβράδυνση των εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών (2,0% το 2019 έναντι 15,4% το 2018), ενώ επιβραδύνεται και ο ρυθμός αύξησης των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών (4,0% το 2019 έναντι 13,4% το 2018).

Οι εισπράξεις εισοδημάτων (πρωτογενών και δευτερογενών) αυξήθηκαν κατά 11,8% το ενδεκάμηνο Ιανουαρίου-Νοεμβρίου 2019, ενώ κατά την ίδια περίοδο του 2018 είχαν καταγράψει ρυθμό μεταβολής 2,1%. Οι πληρωμές εισοδημάτων μειώθηκαν από 8,1% το ενδεκάμηνο του 2018 (σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2017) σε 4,7% την αντίστοιχη περίοδο του 2019.

Διάγραμμα 3 Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών Ιανουαρίου-Νοεμβρίου, σε εκατ. ευρώ

Ειδικά για τον μήνα Νοέμβριο, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών βελτιώθηκε κατά 54 εκατ. ευρώ σε ετήσια βάση, εξέλιξη που οφείλεται κυρίως στη μείωση των ελλειμμάτων στο ισοζύγιο αγαθών (κατά 8,7 εκατ. ευρώ) και των πρωτογενών και δευτερογενών εισοδημάτων (κατά 95 και 64 εκατ. ευρώ αντίστοιχα). Τα μέχρι τώρα δεδομένα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών είναι καθυστερημένα καθώς οι υψηλότεροι ρυθμοί ανάπτυξης σε σχέση με τους εμπορικούς μας εταίρους δεν έχουν προκαλέσει επιδείνωση του ισοζυγίου.

Ανεργία

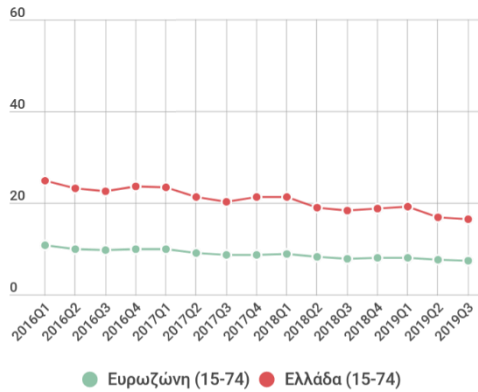
Το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα το τρίτο τρίμηνο του 2019 διαμορφώθηκε στο 16,4%, μειωμένο σε ετήσια βάση (από 18,3% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2018) και επίσης μειωμένο σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο (16,9%).

Στην Ευρωζώνη, το ποσοστό ανεργίας το τρίτο τρίμηνο του 2019 διαμορφώθηκε στο 7,3%, μειωμένο κατά 0,2 ποσοστιαίες μονάδες σε τριμηνιαία βάση και μειωμένο κατά 0,5 ποσοστιαίες μονάδες σε ετήσια βάση.

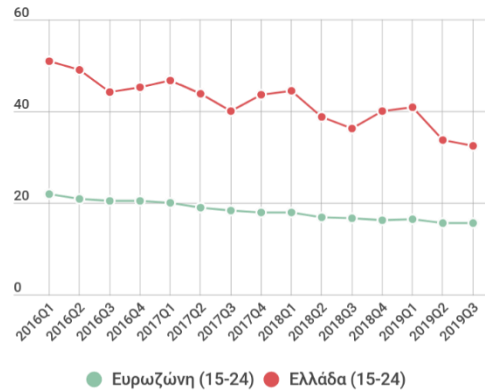
Σύμφωνα με τη Μηνιαία Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ, η εποχικά διορθωμένη ανεργία για τον Νοέμβριο του 2019 διαμορφώθηκε σε 16,5% έναντι 18,6% τον ίδιο μήνα του προηγούμενου έτους και 16,6% τον Οκτώβριο του 2019. Ο αριθμός των ανέργων τον Νοέμβριο του 2019 ανήλθε σε 772.614 άτομα, μειωμένος κατά 104.254 άτομα σε σχέση με τον Νοέμβριο του 2018 (-11,9%) και κατά 8.701 άτομα σε σχέση με τον Οκτώβριο του 2019 (-1,1%).

Διάγραμμα 4 Ποσοστό ανεργίας, Ελλάδα και Ευρωζώνη

4Α Ανεργία στο σύνολο του πληθυσμού (15-74 ετών)

4B Ανεργία στους νέους (15-24 ετών)

Η ανεργία στους νέους κάτω των 25 ετών μειώθηκε στο 32,4% το τρίτο τρίμηνο του 2019 από 33,6% το προηγούμενο τρίμηνο του 2019, παρουσιάζοντας, επίσης, μείωση σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2018 (36,3%). Το αντίστοιχο ποσοστό στην Ευρωζώνη το τρίτο τρίμηνο του 2019 ήταν 15,5%, αμετάβλητο σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο (15,5%), αλλά μειωμένο σε ετήσια βάση (16,7% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2018). Επιπλέον, η ανεργία των νέων κάτω των 25 ετών στην Ελλάδα διαμορφώθηκε σε 36,1% τον Νοέμβριο του 2019 έναντι 39,7% τον Νοέμβριο του 2018.

Απασχόληση

Σύμφωνα με τα στοιχεία της τριμηνιαίας Έρευνας Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ για το τρίτο τρίμηνο του 2019, η συνολική απασχόληση αυξήθηκε κατά 2,0% (77,7 χιλ. άτομα) σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του προηγούμενου έτους, και κατά 0,4% (15,5 χιλ. άτομα) σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο.

Με βάση τα μηνιαία στοιχεία το σύνολο των απασχολούμενων τον Νοέμβριο του 2019 ανήλθε σε 3.910.499 άτομα, αριθμός αυξημένος κατά 76.463 άτομα σε σχέση με τον Νοέμβριο του 2018 (2,0%) και μειώθηκε κατά 6.990 άτομα σε σχέση με τον Οκτώβριο του 2019 (-0,2%).

Η μερική και η προσωρινή απασχόληση αυξήθηκαν στο τρίτο τρίμηνο του 2019. Πιο συγκεκριμένα, η μερική απασχόληση είναι στο 8,9% του συνόλου της απασχόλησης (έναντι 8,5% πέρσι) ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στην Ευρωζώνη είναι 21,2% (έναντι 20,9% πέρσι). Η προσωρινή απασχόληση αύξησε το ποσοστό της στο 14,1% του συνόλου των μισθωτών (έναντι 12,7% πέρσι), ενώ στην Ευρωζώνη ήταν στο 16,0% (έναντι 16,6% πέρσι).

Ροές μισθωτής εργασίας

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Εργασίας που τηρούνται στο σύστημα ΕΡΓΑΝΗ, στο σύνολο του 2019 καταγράφηκαν 2.830.885 προσλήψεις και 2.703.241 αποχωρήσεις διαμορφώνοντας ένα θετικό ισοζύγιο 127.644 θέσεων μισθωτής εργασίας. Η μερική (και εκ περιτροπής) απασχόληση αντιστοιχούσε στο 54,9% των νέων προσλήψεων για την ίδια περίοδο του 2019, ελαφρώς αυξημένη σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2018 (54,3%). Ειδικά για το τρίτο τρίμηνο του 2019, καταγράφηκαν 657.418 προσλήψεις και 817.311 αποχωρήσεις διαμορφώνοντας ένα αρνητικό ισοζύγιο 159.893 θέσεων μισθωτής εργασίας.

Αμοιβές

Με βάση στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ ο (εποχικά διορθωμένος) Δείκτης Μισθολογικού Κόστους στο σύνολο της οικονομίας² για το τρίτο τρίμηνο του 2019 παρουσιάζει μείωση κατά 1,2% σε σύγκριση με τον αντίστοιχο Δείκτη του τρίτου τριμήνου 2018, έναντι ετήσιας αύξησης 4,7% το 2018 σε σχέση με το 2017.

Διαθέσιμο εισόδημα

Σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για τους τριμηνιαίους μη χρηματοοικονομικούς λογαριασμούς θεσμικών τομέων (για το τρίτο τρίμηνο του 2019) το διαθέσιμο εισόδημα του τομέα των νοικοκυριών και των μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων που εξυπηρετούν νοικοκυριά (ΜΚΙΕΝ) (S.1M) αυξήθηκε κατά 3,5% σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του προηγούμενου έτους, από 30,8 δις ευρώ σε 31,9 δις ευρώ.

² Περιλαμβάνει τους τομείς Β έως Σ της Στατιστικής Ταξινόμησης των Οικονομικών Δραστηριοτήτων ΣΤΑΚΟΔ 08/NACE Rev. 2. Δεν περιλαμβάνονται ο πρωτογενής τομέας και οι δραστηριότητες των νοικοκυριών.

2. Δημοσιονομικές εξελίξεις

2.1. Δημοσιονομικά στοιχεία δωδεκαμήνου 2019

Σύμφωνα με την εκτίμηση του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή, το Ενοποιημένο Πρωτογενές Αποτέλεσμα (πλεόνασμα) Γενικής Κυβέρνησης με προσαρμογές το δωδεκάμηνο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου του 2019 εμφανίζεται μικρότερο κατά 285 εκατ. ευρώ σε σχέση με το αντίστοιχο δωδεκάμηνο του προηγούμενου έτους.

Ο Κρατικός Προϋπολογισμός παρουσιάζει αυξημένο ταμειακό πρωτογενές πλεόνασμα κατά 4.926 εκατ. ευρώ σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Στην πλευρά των εσόδων, εμφανίζονται αυξημένα τα μη φορολογικά και μη τακτικά έσοδα κατά 2.397 εκατ. ευρώ, τα φορολογικά έσοδα κατά 152 εκατ. ευρώ και τα έσοδα του ΠΔΕ κατά 219 εκατ. ευρώ. Στην πλευρά των δαπανών του Κρατικού Προϋπολογισμού παρατηρείται μείωση κατά 1.107 εκατ. ευρώ σε σχέση με το αντίστοιχο δωδεκάμηνο του προηγούμενου έτος, η οποία αποδίδεται στην μείωση των Πρωτογενών δαπανών κατά 1.061 εκατ. ευρώ και των δαπανών ΠΔΕ κατά 595 εκατ. ευρώ, ενώ οι δαπάνες για τόκους αυξήθηκαν κατά 549 εκατ. ευρώ.

Αναφορικά με τους υπόλοιπους υποτομείς της Γενικής Κυβέρνησης, τα Νομικά Πρόσωπα εμφανίζουν μειωμένα έσοδα κατά 967 εκατ. ευρώ και αυξημένες δαπάνες κατά 72 εκατ. ευρώ, καταλήγοντας σε ένα ταμειακό πρωτογενές πλεόνασμα μειωμένο κατά 1.082 εκατ. ευρώ σε σχέση με πέρυσι. Η μείωση των εσόδων των Νομικών Προσώπων οφείλεται κατά κύριο λόγο στα μειωμένα έσοδα από φόρους κατά 638 εκατ. ευρώ και στις μειωμένες μεταβιβάσεις από τον Κρατικό Προϋπολογισμό κατά 383 εκατ. ευρώ.

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης καταγράφουν μειωμένα έσοδα κατά 1.155 εκατ. ευρώ και μειωμένες δαπάνες κατά 560 εκατ. ευρώ, με συνέπεια το πρωτογενές πλεόνασμά τους να είναι μειωμένο κατά 599 εκατ. ευρώ σε σχέση με πέρυσι. Η μείωση των εσόδων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης οφείλεται κυρίως στις μειωμένες μεταβιβάσεις από τον Κρατικό Προϋπολογισμό κατά 1.177 εκατ. ευρώ.

Οι Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης καταγράφουν αυξημένα έσοδα κατά 1.695 εκατ. ευρώ και αυξημένες δαπάνες κατά 2.228 εκατ. ευρώ, με συνέπεια την μείωση του πρωτογενούς πλεονάσματος τους κατά 532 εκατ. ευρώ σε σύγκριση με το αντίστοιχο δωδεκάμηνο του 2018. Η αύξηση των εσόδων των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης οφείλεται κυρίως στις αυξημένες μεταβιβάσεις από τον Κρατικό Προϋπολογισμό κατά 736 εκατ. ευρώ και στις αυξημένες ασφαλιστικές εισφορές κατά 898 εκατ. ευρώ.

Τέλος, η μικρότερη μείωση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης κατά 59 εκατ. ευρώ το δωδεκάμηνο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου του 2019 έναντι μεγαλύτερης μείωσης κατά 1.317 εκατ. ευρώ το αντίστοιχο δωδεκάμηνο του 2018 είχε λιγότερο θετική επίπτωση στο ετήσιο πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης το 2019 σε σύγκριση με το 2018.

Έκθεση Δ τριμήνου 2019

Πίνακας 2 Εκτέλεση Προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης, Ιανουάριος – Δεκέμβριος, σε εκατ. ευρώ

	2018	2019	Διαφορά
Κρατικός Προϋπολογισμός			
Καθαρά Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού	51.793	55.097	3.305
Φορολογικά Έσοδα	51.263	51.415	152
Μη Φορολογικά και μη Τακτικά Έσοδα	3.472	5.869	2.397
Επιστροφές φόρων	5.580	5.044	-536
Έσοδα ΠΔΕ	2.638	2.857	219
Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού	56.372	55.265	-1.107
Πρωτογενείς δαπάνες	45.459	44.399	-1.061
Τόκοι	4.676	5.225	549
Δαπάνες ΠΔΕ	6.237	5.642	-595
Πρωτογενές αποτέλεσμα Κρατικού Προϋπολογισμού	91	5.017	4.926
Νομικά Πρόσωπα εκτός Κρατικού Προϋπολογισμού			
Έσοδα	15.661	14.694	-967
<i>εκ των οποίων μεταβιβάσεις</i>	<i>9.614</i>	<i>9.231</i>	<i>-383</i>
Δαπάνες	11.596	11.668	72
<i>εκ των οποίων τόκοι</i>	<i>317</i>	<i>275</i>	<i>-43</i>
Πρωτογενές Αποτέλεσμα Νομικών προσώπων	4.382	3.301	-1.082
Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)			
Έσοδα	7.385	6.230	-1.155
<i>εκ των οποίων μεταβιβάσεις</i>	<i>4.821</i>	<i>3.645</i>	<i>-1.177</i>
Δαπάνες	6.758	6.198	-560
<i>εκ των οποίων τόκοι</i>	<i>63</i>	<i>59</i>	<i>-4</i>
Πρωτογενές Αποτέλεσμα ΟΤΑ	690	91	-599
Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ)			
Έσοδα	40.817	42.512	1.695
<i>εκ των οποίων μεταβιβάσεις</i>	<i>18.864</i>	<i>19.600</i>	<i>736</i>
Δαπάνες	38.810	41.038	2.228
<i>εκ των οποίων τόκοι</i>	<i>3</i>	<i>3</i>	<i>1</i>
Πρωτογενές Αποτέλεσμα ΟΚΑ	2.009	1.477	-532
Πρωτογενές Αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης			
Πρωτογενές Αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης (μη ενοποιημένο)	7.173	9.885	2.713
Ενδοκυβερνητικοί τόκοι	-1.114	-961	153
Επίπτωση μεταβολής ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων	1.317	59	-1.258
Μεταφορά εσόδων από ANFA και SMP	-314	-1.579	-1.265
Έσοδα αποκρατικοποιήσεων και χρηματοοικονομικές συναλλαγές	-182	-1.329	-1.147
Προσαρμογές αναδρομικών αποδοχών	-240	240	480
Ενοποιημένο Πρωτογενές Αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης με προσαρμογές	6.640	6.355	-285

Πηγή: Εκτέλεση προϋπολογισμού Κράτους και Γενικής Κυβέρνησης, εκτιμήσεις ΓΠΚΒ

Μεθοδολογικές Διευκρινίσεις

Τα στοιχεία του Κρατικού προϋπολογισμού προέρχονται από το μηνιαίο δελτίο εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού ενώ τα στοιχεία των λοιπών υποτομέων της Γενικής Κυβέρνησης από το μηνιαίο δελτίο της Γενικής Κυβέρνησης όπως δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Οικονομικών. Σημειώνεται ότι το δελτίο εκτέλεσης του κρατικού προϋπολογισμού έχει αλλάξει από τον Ιανουάριο του 2019 στα πρότυπα του νέου Λογιστικού Σχεδίου.

Υπάρχουν δύο ιδιαιτερότητες στη χρήση των δελτίων για τις ανάγκες του παρόντος πίνακα. Η πρώτη αφορά το ταμειακό αποτέλεσμα του κράτους στο δελτίο της Γενικής Κυβέρνησης που δεν είναι ίδιο με εκείνο που δημοσιεύεται στο δελτίο του Κράτους (βλ. προσαρμογές στη σελίδα 29 του Δελτίου Γενικής Κυβέρνησης). Για λόγους απλούστευσης, τα ταμειακά στοιχεία που παρουσιάζουμε προέρχονται από το δελτίο του Κράτους όπως εμφανίζεται στο στοιχείο 3 του πίνακα 1 (βλ. και πληροφοριακά στοιχεία του πίνακα 1 για το πρωτογενές αποτέλεσμα κρατικού προϋπολογισμού) και περιλαμβάνουν την επίπτωση του προγράμματος εξόφλησης υποχρεώσεων παρελθόντων ετών και εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης. Επιπρόσθετα, δεν περιλαμβάνουμε τα έσοδα από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) στα μη Φορολογικά και μη Τακτικά έσοδα του Κρατικού Προϋπολογισμού, αλλά τα εμφανίζουμε ως ξεχωριστή κατηγορία εσόδων.

Η δεύτερη αφορά τους ενδοκυβερνητικούς τόκους, δηλαδή τους τόκους που καταβάλλει το κράτος στους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης που κατέχουν κρατικούς τίτλους – κυρίως *geros*. Αυτοί έχουν μεν εξουδετερωθεί από το πρωτογενές αποτέλεσμα του κράτους (αφού συμπεριλαμβάνονται στις δαπάνες για τόκους), παραμένουν όμως στα έσοδα των υποτομέων. Το ύψος τους ισούται με το άθροισμα των πρωτογενών αποτελεσμάτων των επιμέρους υποτομέων, μείον το ενοποιημένο πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης (βλ. σελ. 2 Δελτίου Γενικής Κυβέρνησης). Στον πίνακά μας η ενοποίηση των ενδοκυβερνητικών τόκων γίνεται μαζί με τις υπόλοιπες τελικές προσαρμογές.

Οι υπόλοιπες προσαρμογές είναι η μεταβολή των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης (προσεγγιστικό μέγεθος για τη μεταβολή των απλήρωτων υποχρεώσεων), τα έσοδα από ANFAs και SMPs (περιλαμβάνονται κατά ESA αλλά εξαιρούνται από τη μεθοδολογία της ενισχυμένης εποπτείας) και οι πωλήσεις πάγιων περιουσιακών στοιχείων³ (υπολογίζονται κατά ESA αλλά εξαιρούνται με τη σύμβαση ενισχυμένης εποπτείας).

Μια επιπλέον προσαρμογή για το τρέχον έτος με τίτλο «Προσαρμογές αναδρομικών» ύψους 240 εκατ. ευρώ αφορά την καθαρή επίπτωση από τις αναδρομικές αποδοχές των ειδικών μισθολογίων που καταβλήθηκαν το 2019 αλλά επιβαρύνουν δημοσιονομικά το 2018 σε

³ Οι αποκρατικοποιήσεις έχουν ιδιαίτερη δημοσιονομική μεταχείριση. Αν πρόκειται για χρηματοοικονομικές συναλλαγές, όπως η αγοραπωλησία μετοχών, τότε δεν καταγράφονται καθόλου στο αποτέλεσμα. Αν πρόκειται για πωλήσεις μη χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, όπως ακίνητα, τότε καταγράφονται στο αποτέλεσμα κατά ESA αλλά όχι στο αποτέλεσμα της ενισχυμένης εποπτείας. Αν τέλος, πρόκειται για έσοδα από εκμετάλλευση δημόσιων περιουσιακών στοιχείων με διατήρηση της ιδιοκτησίας από το κράτος, δηλαδή παραχωρήσεις, τότε καταγράφονται και στο αποτέλεσμα κατά ESA και στο αποτέλεσμα της ενισχυμένης εποπτείας. Ωστόσο, το αντίτιμο της παραχώρησης δεν καταγράφεται εξολοκλήρου στο έτος είσπραξης, αλλά κατανέμεται στα έτη διάρκειας της παραχώρησης με όρους παρούσας αξίας, δηλαδή τα ποσά στα πρώτα έτη είναι σχετικά χαμηλά και αυξάνονται στα επόμενα.

δεδουλευμένους όρους. Το ακαθάριστο ποσό είναι 324 εκατ. ευρώ αλλά 80 περίπου εκατ. ευρώ αφορούν κρατήσεις ασφαλιστικών εισφορών.

Όσον αφορά τους Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ) διευκρινίζουμε ότι τα στοιχεία του 2019 δεν είναι ευθέως συγκρίσιμα με τα αντίστοιχα του 2018, δεδομένου ότι ο Οργανισμός Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΟΠΕΚΑ) ανέλαβε από 1/1/2019 την καταβολή επιδομάτων που μέχρι τότε καταβάλλονταν από άλλους φορείς.

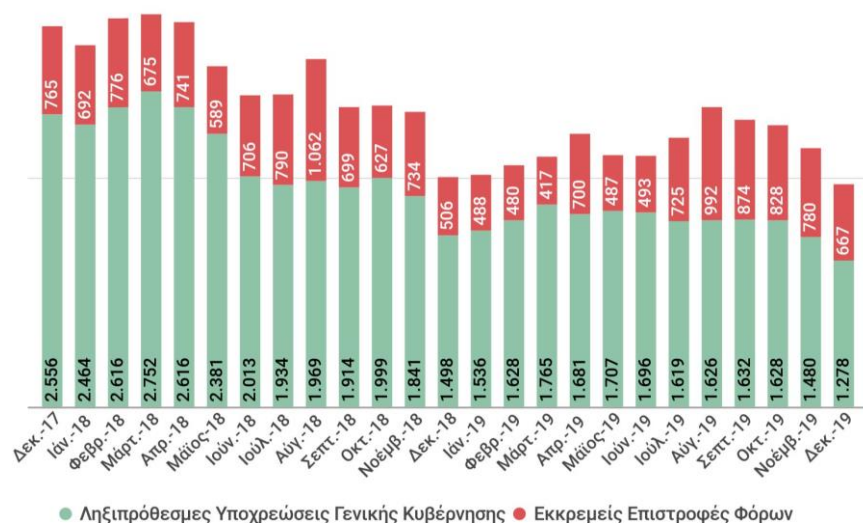
Σημειώνεται, τέλος, ότι το Ενοποιημένο Πρωτογενές Αποτέλεσμα με Προσαρμογές που παρουσιάζουμε είναι μια εκτίμηση που διευκολύνει τη σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του προηγούμενου έτους (που έχει υπολογιστεί με την ίδια μεθοδολογία) και επιτρέπει την παρακολούθηση της δημοσιονομικής πορείας κατά το τρέχον έτος. Τονίζουμε, ωστόσο, ότι δεν είναι συγκρίσιμο με το αποτέλεσμα που δημοσιεύει η ΕΛΣΤΑΤ ακολουθώντας τη μεθοδολογία ESA ούτε με εκείνο που δημοσιοποιεί το ΓΛΚ ακολουθώντας τη μεθοδολογία της ενισχυμένης εποπτείας. Αυτά τα τελευταία είναι τα μόνα επίσημα αποτελέσματα και περιλαμβάνουν επιπλέον προσαρμογές όπως η χρονική μεταχείριση επιμέρους φορολογικών εσόδων, ο υπολογισμός clawback/rebate, η διαφορά πληρωμών από φυσικές παραλαβές εξοπλιστικών, η διαφορά εισπράξεων από αιτήματα πληρωμής (claims) ΠΔΕ, τα οριστικά στοιχεία μεταβολής των απλήρωτων υποχρεώσεων και εκκρεμών επιστροφών φόρων κ.λπ., οι οποίες απουσιάζουν από τον παραπάνω πίνακα.

2.2. Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις και απαιτήσεις Δημοσίου

Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις δημοσίου

Οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις του δημοσίου προς τους ιδιώτες διακρίνονται στις ληξιπρόθεσμες δαπάνες για αγορά αγαθών και υπηρεσιών από τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης και στις εκκρεμείς επιστροφές φόρων.

Διάγραμμα 5 Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις Γενικής Κυβέρνησης, σε εκατ. ευρώ

Τον Δεκέμβριο του 2019 καταγράφηκε μείωση των συνολικών ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων του Δημοσίου κατά 59 εκατ. ευρώ σε σύγκριση με τον Δεκέμβριο του 2018. Ειδικότερα, οι ληξιπρόθεσμες οφειλές μειώθηκαν κατά 220 εκατ. ευρώ φτάνοντας τα 1.278 εκατ. ευρώ και οι εκκρεμείς επιστροφές φόρων αυξήθηκαν κατά 161 εκατ. ευρώ φτάνοντας τα 667 εκατ. ευρώ.

Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις φορολογούμενων

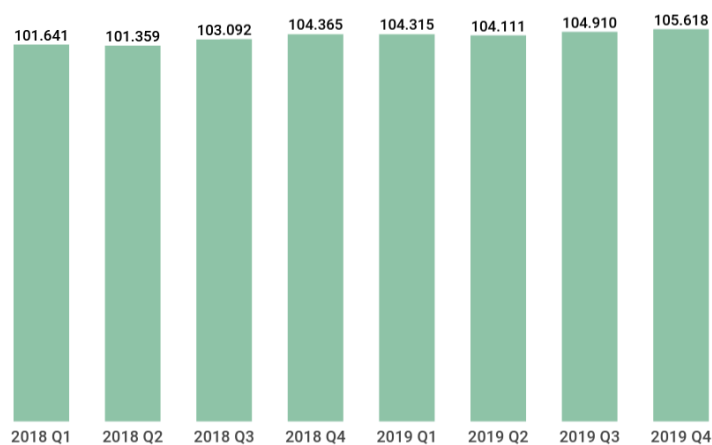
Το συνολικό ληξιπρόθεσμο υπόλοιπο⁴ στο τέλος του τέταρτου τριμήνου του 2019, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΑΑΔΕ, διαμορφώθηκε στα 105,6 δις ευρώ, αυξημένο κατά 1,3 δις ευρώ σε σχέση με το τέταρτο τρίμηνο του 2018 και κατά 707,7 εκατ. ευρώ σε σύγκριση με το τρίτο τρίμηνο του 2019. Η ετήσια αύξηση οφείλεται στο γεγονός ότι μέχρι το τέλος του τέταρτου τριμήνου οι εκροές από το συνολικό ληξιπρόθεσμο υπόλοιπο, δηλαδή οι εισπράξεις και διαγραφές ληξιπρόθεσμων οφειλών (7,5 δις ευρώ), ήταν λιγότερες από τις εισροές, δηλαδή τη δημιουργία νέων ληξιπρόθεσμων οφειλών⁵ (8,8 δις ευρώ).

Ωστόσο, το «πραγματικό» ληξιπρόθεσμο υπόλοιπο, δηλαδή το συνολικό υπόλοιπο μετά την αφαίρεση των οφειλών οι οποίες χαρακτηρίζονται ως ανεπίδεκτες είσπραξης παρουσιάζει μείωση σε σχέση με την ίδια περίοδο του προηγούμενου έτους κατά 2,2 δις ευρώ με αποτέλεσμα να διαμορφώνεται στα 84,1 δις ευρώ την 1/1/2020. Παράλληλα, μείωση κατά 1,6 δις ευρώ σημειώνει το «πραγματικό» ληξιπρόθεσμο υπόλοιπο σε σύγκριση με το προηγούμενο τρίμηνο.

⁴ Το «Συνολικό Ληξιπρόθεσμο Υπόλοιπο» περιλαμβάνει τις συσσωρευμένες οφειλές στο τέλος κάθε μήνα αναφοράς, αθροίζοντας το «παλιό» ληξιπρόθεσμο χρέος, όπως διαμορφώθηκε στις 30/11 του προηγούμενου έτους, με το «νέο» ληξιπρόθεσμο χρέος, όπως διαμορφώθηκε μέχρι τον μήνα αναφοράς και αφαιρώντας εισπράξεις και διαγραφές έναντι «παλιού» και «νέου» ληξιπρόθεσμου χρέους μέχρι τον μήνα αναφοράς.

⁵ Επειδή τα νέα ληξιπρόθεσμα υπολογίζονται στην αρχή του μήνα αναφοράς, ενώ το συνολικό ληξιπρόθεσμο στο τέλος του, ο υπολογισμός του νέου ληξιπρόθεσμου χρέους της περιόδου 1/1/2019-31/12/2019 γίνεται βάσει της ταυτότητας ρών-αποθεμάτων. Επομένως αν εφαρμόσουμε την ταυτότητα $S_2 - S_1 = I - O$, σύμφωνα με την οποία η μεταβολή του αποθέματος (συνολικό ληξιπρόθεσμο) μεταξύ δύο χρονικών στιγμών ισούται με τις εισροές (νέο ληξιπρόθεσμο) μείον τις εκροές (εισπράξεις και διαγραφές) στη διάρκεια μεταξύ των δύο χρονικών στιγμών και λύσουμε ως προς τις εισροές, τότε το νέο ληξιπρόθεσμο είναι $105,6 - 104,3 + 7,5 = 8,8$ δις ευρώ.

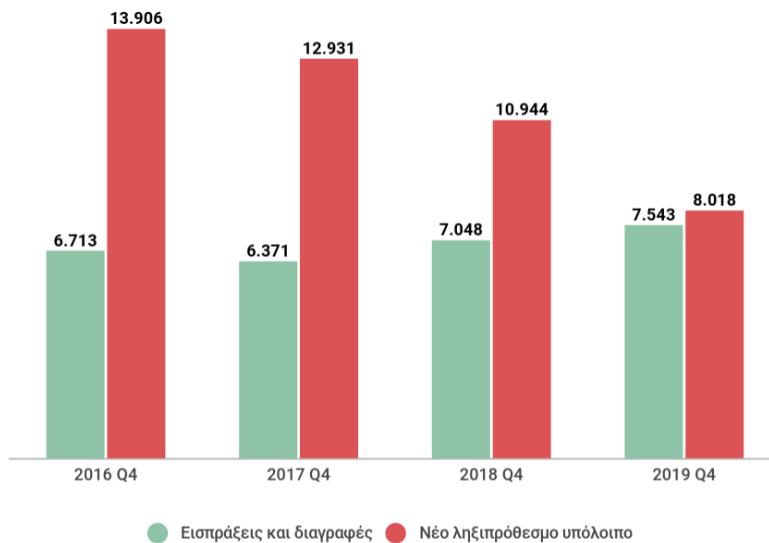
Διάγραμμα 6 Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις φορολογούμενων, σε εκατ. ευρώ

Στα θετικά στοιχεία του τέταρτου τριμήνου του 2019 περιλαμβάνεται η περαιτέρω μείωση του ρυθμού δημιουργίας ληξιπρόθεσμων οφειλών, αφού τα νέα ληξιπρόθεσμα της περιόδου 1/12/2018-30/11/2019 ανέρχονται σε 8 δις ευρώ, παρουσιάζοντας σημαντική μείωση κατά 2,9 δις ευρώ σε σύγκριση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του προηγούμενου έτους. Επιπλέον, συνεχίζεται και σε αυτό το τρίμηνο, σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου έτους, η αύξηση των εκροών από το συνολικό ληξιπρόθεσμο υπόλοιπο, δηλαδή του αθροίσματος των εισπράξεων και των διαγραφών. Ειδικότερα, το εν λόγω άθροισμα διαμορφώθηκε στα 7,5 δις ευρώ παρουσιάζοντας αύξηση κατά 495,4 εκατ. ευρώ σε σχέση με το τέταρτο τρίμηνο του 2018, γεγονός που οφείλεται στην αύξηση των διαγραφών κατά 709,8 εκατ. ευρώ και στη μείωση των εισπράξεων επί των συνολικών ετήσιων ληξιπρόθεσμων οφειλών⁶ κατά 228,3 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2018.

⁶ Οι συνολικές εισπράξεις της περιόδου 1/1/2019-31/12/2019 έναντι ληξιπρόθεσμων οφειλών περιλαμβάνουν τις εισπράξεις έναντι ληξιπρόθεσμου υπολοίπου 30/11/2018 (παλαιό ληξιπρόθεσμο υπόλοιπο), οι οποίες ανέρχονται σε 2,8 δις ευρώ, τις εισπράξεις έναντι ληξιπρόθεσμου υπολοίπου 1/12/2018-30/11/2019 (νέο ληξιπρόθεσμο υπόλοιπο), οι οποίες ανέρχονται σε 2,5 δις ευρώ, καθώς και τις εισπράξεις έναντι ληξιπρόθεσμου υπολοίπου 1/12/2019-31/12/2019, οι οποίες ανέρχονται σε 22,8 εκατ. ευρώ.

Διάγραμμα 7 Εισπράξεις-διαγραφές και νέα ληξιπρόθεσμα, σε εκατ. ευρώ

Επιπλέον σημαντική είναι η αύξηση του συνολικού ληξιπρόθεσμου υπολοίπου που έχει ενταχθεί σε ρύθμιση, η οποία οφείλεται κυρίως στην δυνατότητα ρύθμισης των ληξιπρόθεσμων οφειλών με ευνοϊκούς όρους βάσει των διατάξεων του ν.4611/2019. Ειδικότερα, το ποσοστό του ρυθμισμένου ληξιπρόθεσμου υπολοίπου διαμορφώθηκε στο 6,1% την 1/1/2020, το οποίο αντιστοιχεί σε 6,5 δις ευρώ, ενώ την ίδια περίοδο του προηγούμενου έτους προσέγγιζε το 3,5%.

Αναφορικά με τον συνολικό αριθμό των οφειλετών, στο τέλος του 2019 παρατηρείται αύξηση κατά 4.158 πρόσωπα (φυσικά και νομικά) σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2018 με αποτέλεσμα να διαμορφώνεται στους 4.068.908 οφειλέτες. Η αύξηση του αριθμού των οφειλετών παρατηρείται κυρίως στην κατηγορία με χρέη μικρότερα από 50 ευρώ, καθώς προστέθηκαν σε ετήσια βάση 66.541 οφειλέτες εκ των οποίων οι 24.222 έχουν χρέη μικρότερα από 1 ευρώ (το σύνολο των τελευταίων είναι 357.350).

Αντίθετα, αξιόλογη μείωση κατά 44.944 πρόσωπα παρατηρείται στον αριθμό των οφειλετών με χρέη μεταξύ 50 και 500 ευρώ. Η μείωση του αριθμού των οφειλετών σε αυτήν την κατηγορία συνοδεύεται από μείωση του ληξιπρόθεσμου υπολοίπου κατά 13,8 εκατ. ευρώ. Παράλληλα, μείωση του αριθμού των οφειλετών σημειώθηκε στην κατηγορία οφειλής μεταξύ 500 και 10.000 ευρώ (κατά 26.363 οφειλέτες), η οποία οδήγησε σε μείωση του ληξιπρόθεσμου υπολοίπου κατά 25,8 εκατ. ευρώ.

Ενδιαφέρον είναι επίσης ότι το μεγαλύτερο μέρος της αύξησης του συνολικού ληξιπρόθεσμου υπολοίπου σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2018 πηγάζει από τους οφειλέτες με ύψος οφειλής άνω του 1 εκατ. ευρώ (αύξηση του ληξιπρόθεσμου υπολοίπου σε αυτήν την κατηγορία κατά 542,9 εκατ. ευρώ), ο αριθμός των οποίων σημείωσε μικρή αύξηση κατά 181 πρόσωπα.

Καθοριστική είναι η συνεισφορά των νομικών προσώπων στην αύξηση του ληξιπρόθεσμου υπολοίπου της κατηγορίας άνω του 1 εκατ. ευρώ, καθώς από αυτά πηγάζει το 72% της αύξησης των ληξιπρόθεσμων οφειλών σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, δηλαδή 389,2 εκατ. ευρώ, ενώ το ύψος του ληξιπρόθεσμου υπολοίπου τους σε αυτήν την κατηγορία οφειλής άγγιξε κατά το τέλος του 2019 τα 61.523 εκατ. ευρώ. Αντίστοιχα το πλήθος των νομικών προσώπων που οφείλουν πάνω από 1 εκατ. ευρώ διαμορφώθηκε στα 4.987, καθώς αυξήθηκε σε ετήσια βάση κατά 132 νέα νομικά πρόσωπα.

Πίνακας 3 Κατανομή πλήθους οφειλετών με χρέη προς τη Φορολογική Διοίκηση

Εύρος οφειλής (ευρώ)	Πλήθος ΑΦΜ οφειλετών τέταρτο τρίμηνο 2018	Πλήθος ΑΦΜ οφειλετών τέταρτο τρίμηνο 2019	Μεταβολή πλήθους οφειλετών
<50	874.402	940.943	66.541
50-500	1.344.749	1.299.805	-44.944
500-10.000	1.545.901	1.519.538	-26.363
10.000-100.000	256.821	263.732	6.911
100.000-1.000.000	34.863	36.695	1.832
>1.000.000	8.014	8.195	181
Σύνολο	4.064.750	4.068.908	4.158

Πηγή: ΑΑΔΕ

Πίνακας 4 Κατανομή ληξιπρόθεσμων οφειλών προς τη Φορολογική Διοίκηση, σε εκατ. ευρώ

Εύρος οφειλής (ευρώ)	Ληξιπρόθεσμες οφειλές τέταρτο τρίμηνο 2018	Ληξιπρόθεσμες οφειλές τέταρτο τρίμηνο 2019	Μεταβολή ληξιπρόθεσμων οφειλών
<50	10,7	11,6	0,9
50-500	296,1	282,3	-13,8
500-10.000	3.634,4	3.608,6	-25,8
10.000-100.000	7.045,8	7.285,7	239,9
100.000-1.000.000	9.415,7	9.924,4	508,7
>1.000.000	83.962,3	84.505,2	542,9
Σύνολο	104.365,0	105.617,9	1.252,9

Πηγή: ΑΑΔΕ

Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις ασφαλισμένων

Από την άλλη πλευρά, σύμφωνα με την 4η Τριμηνιαία Έκθεση Προόδου Έτους 2019 του ΚΕΑΟ, το σύνολο των ληξιπρόθεσμων ασφαλιστικών οφειλών στο τέλος του έτους διαμορφώθηκε στα 35.383 εκατ. ευρώ⁷, δηλαδή παρουσίασε μείωση κατά 159,3 εκατ. ευρώ σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, ενώ οι κύριες οφειλές μειώθηκαν κατά 197,2 εκατ. ευρώ.

Η ανωτέρω μείωση οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στις διαγραφές οφειλών μη μισθωτών βάσει του επανυπολογισμού που προβλέπει ο ν.4611/2019. Στη μείωση συνέβαλαν επίσης οι μειώσεις και οι συμψηφισμοί οφειλών καθώς και οι εκπτώσεις προσαυξήσεων λόγω ένταξης

⁷ Οι συνολικές οφειλές περιλαμβάνουν τις κύριες οφειλές ύψους 24.336 εκατ. ευρώ και τα πρόσθετα τέλη ύψους 11.047 εκατ. ευρώ.

των οφειλετών σε ρύθμιση. Ειδικότερα, στο τέλος του 2019 οι ρυθμισμένες οφειλές προς το ΚΕΑΟ άγγιξαν συνολικά τα 5,3 δις ευρώ (εκ των οποίων 3,8 δις ευρώ αφορούν σε οφειλές που εντάχθηκαν στην διαδικασία ρύθμισης που ορίζει ο ν.4611/2019) σημειώνοντας σημαντική αύξηση, καθώς στο τέλος του Ιουνίου του 2019 βρισκόταν σε ρύθμιση το ποσό των 2,6 δις ευρώ. Παράλληλα συνεχίστηκε και στο τέταρτο τρίμηνο του 2019 η ένταξη νέων οφειλετών, η εισαγωγή νέων οφειλών και η αύξηση των πρόσθετων τελών για τους οφειλέτες που είναι ήδη ενταγμένοι στο ΚΕΑΟ.

Αύξηση παρουσίασε ωστόσο ο αριθμός των μητρώων των οφειλετών κατά 108.471 σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, με αποτέλεσμα ο συνολικός αριθμός των μητρώων με οφειλές σε ασφαλιστικά ταμεία να διαμορφώνεται στο τέλος του 2019 σε 2.007.307 μητρώα. Σημειώνεται ότι η αύξηση στον αριθμό των μητρώων δεν αφορά κατά το μεγαλύτερο μέρος σε καινούργιους οφειλέτες αλλά σε υπάρχοντες οφειλέτες των τέως Ταμείων (ΟΑΕΕ, ΕΤΑΑ κλπ.) οι οποίοι δημιούργησαν νέες οφειλές μετά τη δημιουργία του ΕΦΚΑ το 2017 που καταχωρούνται σε νέα μητρώα.

Σε ετήσια βάση (δηλαδή σε σχέση με το τέλος του 2018) διαπιστώνεται αύξηση του αριθμού των μητρώων των οφειλετών κατά 600.246, η οποία συνοδεύεται από αύξηση στις συνολικές οφειλές κατά περίπου 596 εκατ. ευρώ. Ωστόσο, η εν λόγω μεταβολή οφείλεται στην αύξηση των πρόσθετων τελών (κατά 781,5 εκατ. ευρώ) και όχι στις κύριες οφειλές, οι οποίες μειώθηκαν κατά 185,2 εκατ. ευρώ. Αναλυτικότερα, στην κατηγορία οφειλής μεταξύ 500 και 10.000 ευρώ, στην οποία καταγράφεται το μεγαλύτερο μέρος (58,9%) των μητρώων, παρατηρείται η μεγαλύτερη αύξηση τόσο αναφορικά με τον αριθμό των μητρώων των οφειλετών (κατά 491.509 μητρώα), όσο και σε σχέση με την κύρια οφειλή προς τα ασφαλιστικά ταμεία (κατά 1.343,8 εκατ. ευρώ). Αντίθετα, στην κατηγορία οφειλής μεταξύ 10.000 και 100.000 ευρώ, στην οποία συγκεντρώνεται περίπου το μισό από το σύνολο των κύριων οφειλών (45%), διαπιστώνεται μείωση τόσο ως προς το πλήθος των μητρώων των οφειλετών (κατά 15.586 μητρώα), όσο και ως προς το ύψος των κύριων οφειλών (κατά 1.842,2 εκατ. ευρώ).

Πίνακας 5 Κατανομή πλήθους μητρώων οφειλετών με χρέη προς τους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης

Εύρος οφειλής (ευρώ)	Πλήθος μητρώων οφειλετών τέταρτο τρίμηνο 2018	Πλήθος μητρώων οφειλετών τέταρτο τρίμηνο 2019	Μεταβολή πλήθους μητρώων οφειλετών
<50	54.323	87.814	33.491
50-500	137.801	227.645	89.844
500-10.000	691.246	1.182.755	491.509
10.000-100.000	479.046	463.460	-15.586
100.000-1.000.000	42.839	43.691	852
>1.000.000	1.806	1.942	136
Σύνολο	1.407.061	2.007.307	600.246

Πηγή: ΚΕΑΟ

Πίνακας 6 Κατανομή κύριων οφειλών προς τους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης, σε εκατ. ευρώ

Εύρος οφειλής (ευρώ)	Ληξιπρόθεσμες οφειλές τέταρτο τρίμηνο 2018	Ληξιπρόθεσμες οφειλές τέταρτο τρίμηνο 2019	Μεταβολή ληξιπρόθεσμων οφειλών
<50	0,8	1,3	0,5
50-500	29,9	47,7	17,8
500-10.000	1.918,5	3.262,3	1.343,8
10.000-100.000	12.804,6	10.962,4	-1.842,2
100.000-1.000.000	5.661,9	5.736,6	74,7
>1.000.000	4.105,9	4.326,1	220,2
Σύνολο	24.521,7	24.336,6	-185,2

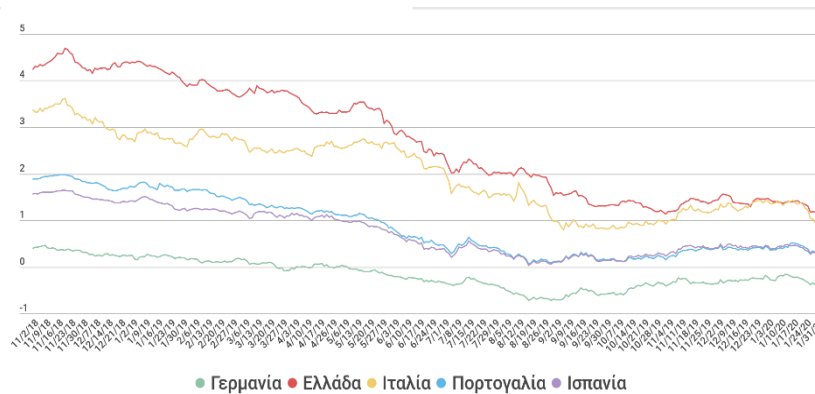
Πηγή: ΚΕΑΟ

2.3. Δημόσιο χρέος

Οι αποδόσεις των δεκαετών τίτλων

Παρά τις αβεβαιότητες και τις διακυμάνσεις στις διεθνείς αγορές, οι αποδόσεις των δεκαετών τίτλων του ελληνικού κράτους συνέχισαν την πτωτική τους πορεία, συγκλίνοντας προς τους αντίστοιχους τίτλους των άλλων χωρών της Ευρωζώνης. Η τάση είναι γενικά πτωτική από τον Νοέμβριο του 2018 και έχει οδηγήσει στο τέλος Ιανουαρίου του 2020 την απόδοση κοντά στο 1,17%.

Διάγραμμα 8 Αποδόσεις δεκαετών ομολόγων

Αυτή η σημαντική μείωση έχει περιορίσει και τη διαφορά (spread) των ελληνικών 10ετών τίτλων από τους αντίστοιχους της Ευρωζώνης. Η διαφορά από τους γερμανικούς τίτλους από 363,9 μονάδες βάσης στις αρχές του 2018 έχει διαμορφωθεί στις 160,5 στο τέλος Ιανουαρίου του 2020, ενώ η διαφορά από τους πορτογαλικούς τίτλους έχει διαμορφωθεί στις 90,5 από 209,7 μονάδες βάσης. Η διαφορά από τους ιταλικούς τίτλους έχει μειωθεί από τις 201,1 μονάδες βάσης στην αρχή του 2018 στις 23,6 μονάδες βάσης στο τέλος Ιανουαρίου του 2020, ενώ η διαφορά από τους ισπανικούς τίτλους έχει μειωθεί στις 93,6 μονάδες βάσης από 250,8 στην αρχή του 2018.

Η έκδοση του δεκαπενταετούς ομολόγου

Συνεχίστηκε η πρόσβαση του Ελληνικού Δημοσίου στις διεθνείς αγορές με ιδιαίτερα ευνοϊκούς όρους. Σύμφωνα με τον ΟΔΔΗΧ το ελληνικό δημόσιο άντλησε 2,5 δις ευρώ από την έκδοση δεκαπενταετούς ομολόγου⁸ με απόδοση 1,911% και κουπόνι 1,875%. Οι προσφορές των επενδυτών (που ξεπέρασαν τις 378 διαφορετικές προσφορές) έφτασαν περίπου τα 19 δις ευρώ. Πρόκειται για την πρώτη φορά που βγαίνει η Ελλάδα στις διεθνείς αγορές με ομόλογο που η λήξη του ξεπερνάει το 2032, έτος που λήγουν τα μακροπρόθεσμα μέτρα για το ελληνικό χρέος. Αυτά τα χαρακτηριστικά της έκδοσης υποδηλώνουν μια θετική προσδοκία τόσο για την πορεία της ελληνικής οικονομίας όσο και για τη βιωσιμότητα του ελληνικού χρέους.

Στη δημοπρασία έντονη ήταν η συμμετοχή των ξένων επενδυτών (84%). Οι κυριότερες συμμετοχές είχαν ως εξής: 32% από το Ηνωμένο Βασίλειο, 14% από τη Γαλλία, 10% αντίστοιχα από τη Γερμανία την Αυστρία και την Ελβετία, 7% από την Ιταλία, 6% από τις Σκανδιναβικές χώρες, 3% από την Ιβηρική και από 4% αντίστοιχα από ΗΠΑ, υπόλοιπη Ευρώπη και υπόλοιπο κόσμο. Σχετικά με το είδος των επενδυτών που συμμετείχαν, το 68% ήταν Διαχειριστές Περιουσιακών Στοιχείων (Asset Managers), το 14% Τράπεζες, το 7% Ασφαλιστικά-Συνταξιοδοτικά Ταμεία, 5% αντίστοιχα ήταν Hedge funds και CB/IOs και το υπόλοιπο 1% άλλοι επενδυτές.

Η έκδοση των εντόκων γραμματίων 26 εβδομάδων

Ενδεικτικό του παραπάνω θετικού κλίματος είναι το αποτέλεσμα της δημοπρασίας των εντόκων γραμματίων 26 εβδομάδων, που διενεργήθηκε στις 29 Ιανουαρίου, ύψους 375 εκατομμυρίων ευρώ. Η απόδοση διαμορφώθηκε στο -0,05% συνεχίζοντας το δανεισμό με αρνητικά επιτόκια όπως και στην έκδοση των εντόκων γραμματίων 13 εβδομάδων της 8^{ης} Ιανουαρίου με απόδοση -0,08% καθώς και της 5^{ης} Φεβρουαρίου με απόδοση -0,10%. Συνολικά υποβλήθηκαν προσφορές ύψους 835 εκατ. ευρώ, που υπερκάλυψαν το ζητούμενο ποσό κατά 2,23 φορές. Μετά την υποβολή των συμπληρωματικών μη-ανταγωνιστικών προσφορών στη δημοπρασία των Εντόκων Γραμματίων 26 εβδομάδων του Ελληνικού Δημοσίου της 29^{ης} Ιανουαρίου 2020, έγιναν δεκτές προσφορές ονομαστικής αξίας 112,5 εκατομμυρίων ευρώ.

⁸ Ημέρα τιμολόγησης 28/1/2020, ημερομηνία διακανονισμού 4/2/2020, ημερομηνία λήξης 4/2/2035, απόδοση 1,911% και κουπόνι 1,875%.

[κενή σελίδα]

3. Διαρθρωτικές εξελίξεις

3.1. Κοινωνική ασφάλιση

Η εκτέλεση του προϋπολογισμού των ασφαλιστικών ταμείων για το έτος 2019 εμφανίζει μειωμένο πλεόνασμα κατά 700 εκατ. ευρώ σε σχέση με το έτος 2018, καθώς τα έσοδα είναι μειωμένα κατά 412 εκατ. ευρώ και οι δαπάνες αυξημένες κατά 288 εκατ. ευρώ.

Ειδικότερα, στο δωδεκάμηνο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2019, τα έσοδα από εισφορές και ρυθμίσεις οφειλών είναι αυξημένα κατά 819 εκατ. ευρώ και οι μεταβιβάσεις από τον κρατικό προϋπολογισμό είναι αυξημένες κατά 542 εκατ. ευρώ ενώ οι εισπράξεις υπέρ τρίτων είναι μειωμένες κατά 137 εκατ. ευρώ και τα άλλα έσοδα μειωμένα κατά 1.636 εκατ. ευρώ (εξαιτίας, κατά κύριο λόγο, της μείωσης της επιχορήγησης για την εκκαθάριση ληξιπρόθεσμων συντάξεων).

Πίνακας 7 Εκτέλεση προϋπολογισμού κοινωνικής ασφάλισης, Ιανουάριος – Δεκέμβριος 2019, σε εκατ. ευρώ

	2018	2019	Διαφορά
ΕΣΟΔΑ	44.576	44.164	- 412
Εισφορές και ρυθμίσεις οφειλών	14.411	15.231	819
Μεταβιβάσεις από κρατικό προϋπολογισμό	14.327	14.869	542
Εισπράξεις υπέρ τρίτων	12.067	11.930	- 137
Άλλα έσοδα	3.770	2.134	- 1.636
ΔΑΠΑΝΕΣ	42.864	43.151	288
Συντάξεις (κύριες και επικουρικές)	28.573	28.158	- 415
Άλλες παροχές και εφάπαξ	1.290	1.963	673
Αποδόσεις προς τρίτους	12.058	11.925	- 133
Άλλες δαπάνες	942	1.105	163
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ	1.712	1.013	- 700

Σημείωση: Οι μικρές αποκλίσεις στα σύνολα οφείλονται σε στρογγυλοποιήσεις.

Πηγή: Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων

Οι δαπάνες για την καταβολή συντάξεων (κύριων και επικουρικών) είναι μειωμένες κατά 415 εκατ. ευρώ, οι άλλες παροχές και εφάπαξ (στις οποίες περιλαμβάνεται και η δαπάνη καταβολής της 13^{ης} σύνταξης τον Μάιο 2019, ύψους 982 εκατ. ευρώ) αυξημένες κατά 673 εκατ. ευρώ, οι αποδόσεις προς τρίτους είναι μειωμένες κατά 133 εκατ. ευρώ και οι άλλες δαπάνες αυξημένες κατά 163 εκατ. ευρώ (αύξηση που οφείλεται στη μεταβίβαση, εντός του 2019, περίπου 563,3 εκατ. ευρώ προς τον ΑΚΑΓΕ και τον ΕΟΠΥΥ).

Στο τέλος Δεκεμβρίου 2019 ο ΕΦΚΑ κατέβαλλε 2.722.617 συντάξεις (που αντιστοιχούν σε 2.493.079 συνταξιούχους), αριθμός μειωμένος σε σχέση με τον Δεκέμβριο 2018 που

καταβλήθηκαν 2.761.535 συντάξεις, αλλά και σε σχέση με το Γ' τρίμηνο 2019 (2.729.009 συντάξεις).

Ο συνολικός αριθμός των εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης (στις οποίες συμπεριλαμβάνονται από τον Ιούνιο 2019 και οι εκκρεμείς συντάξεις του πρώην Δημοσίου για τις οποίες δεν υπήρχε σαφής πληροφόρηση πριν από τον Ιούνιο 2019) αυξήθηκε στο τέλος Δεκεμβρίου 2019 σε 151.496 από 140.279 στο τέλος Σεπτεμβρίου 2019 με εκτιμώμενη δαπάνη περίπου 587 εκατ. ευρώ από 524 εκατ. ευρώ στο τέλος Σεπτεμβρίου 2019. Οι ληξιπρόθεσμες⁹ αιτήσεις κύριας σύνταξης στον ΕΦΚΑ αυξήθηκαν από 81.026 στο τέλος Σεπτεμβρίου 2018 (εκτιμώμενη δαπάνη 325 εκατ. ευρώ) σε 93.785 στο τέλος Δεκεμβρίου 2019 (εκτιμώμενη δαπάνη περίπου 389 εκατ. ευρώ). Αντίθετα, στο ΕΤΕΑΕΠ ο αριθμός των ληξιπρόθεσμων αιτήσεων επικουρικής σύνταξης μειώθηκε από 46.270 στο τέλος Σεπτεμβρίου 2019 σε 44.293 στο τέλος Δεκεμβρίου.

3.2. Τράπεζες

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΤτΕ, οι ελληνικές τράπεζες σημείωσαν πρόοδο στη μείωση των ΜΕΔ, τα οποία διαμορφώθηκαν στο τέλος Σεπτεμβρίου 2019 σε 71,2 δις ευρώ, μειωμένα κατά 10,6 δις ευρώ συγκριτικά με το τέλος Δεκεμβρίου 2018 (βλ. παρακάτω Διάγραμμα). Η υποχώρηση του αποθέματος των ΜΕΔ το εννεάμηνο του 2019 οφείλεται κυρίως σε πωλήσεις και διαγραφές.

Τον Σεπτέμβριο του 2019 ο λόγος των ΜΕΔ¹⁰ προς το σύνολο των δανείων παρέμεινε σε υψηλό επίπεδο (42,1%). Ως προς τις επιμέρους κατηγορίες χαρτοφυλακίων, ο δείκτης ΜΕΔ διαμορφώθηκε σε 43,0% για το στεγαστικό, 49,7% για το καταναλωτικό και 40,4% για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο. Όσον αφορά την κάλυψη των ΜΕΔ από συσσωρευμένες προβλέψεις, ο σχετικός δείκτης ανήλθε σε 44,2%. Τα προβλήματα των ΜΕΔ και της αδύναμης οργανικής κερδοφορίας εμφανίζονται ακόμη εντονότερα στις μη συστημικές τράπεζες.

Ο στόχος για τον δείκτη ΜΕΔ είναι να έχει διαμορφωθεί σε επίπεδα κάτω του 20% στο τέλος του 2021. Η εφαρμογή του σχεδίου “Ηρακλής”, που στηρίζεται στο Σχήμα Προστασίας Ενεργητικού (APS), θα συμβάλει στην ταχύτερη αποκλιμάκωση του ποσοστού αυτού, αλλά, σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ), θα πρέπει να συμπληρωθεί και με άλλα μέτρα. Όπως επισημαίνεται στην εν λόγω έκθεση της ΤτΕ, ακόμη και αν επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι, ο δείκτης ΜΕΔ των ελληνικών τραπεζών θα παραμείνει πολλαπλάσιος του μέσου όρου της ΕΕ, ο οποίος στο τέλος του 2018 διαμορφώθηκε σε 3,2%.

⁹ Ως ληξιπρόθεσμες χαρακτηρίζονται οι αιτήσεις συνταξιοδότησης που εκκρεμούν για τουλάχιστον 90 ημέρες. Στις ληξιπρόθεσμες αυτές αιτήσεις δεν περιλαμβάνονται εκείνες που αφορούν και συνταξιοδότηση με διεθνείς κανόνες.

¹⁰ Τα στοιχεία αφορούν σε εντός ισολογισμού δάνεια (προ προβλέψεων) των Ελληνικών εμπορικών και συνεταιριστικών τραπεζών που λειτουργούσαν στην υπό μελέτη περίοδο. Στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια (ΜΕΔ) περιλαμβάνονται δάνεια με καθυστέρηση μεγαλύτερη των 90 ημερών και δάνεια αβέβαιης είσπραξης χωρίς τη ρευστοποίηση εξασφάλισης, ανεξαρτήτως ημερών καθυστέρησης. Δεν περιλαμβάνονται “ανοίγματα” σε χρεωστικά μέσα εκτός δανείων ούτε στοιχεία εκτός ισολογισμού (π.χ. εγγυητικές επιστολές).

Διάγραμμα 9 Εξέλιξη μη εξυπηρετούμενων δανείων, σε δις ευρώ

3.3. Αποκρατικοποιήσεις

Το πρόγραμμα των αποκρατικοποιήσεων του ΤΑΙΠΕΔ συνεχίστηκε μέχρι και τον Φεβρουάριο του 2020 σύμφωνα με τον σχεδιασμό του. Με βάση τις επίσημες ανακοινώσεις του Ταμείου υπήρξαν οι ακόλουθες εξελίξεις:

Τον Ιανουάριο του 2020:

Ολοκληρώθηκε η μεταβίβαση της εταιρείας ειδικού σκοπού (SPV), στην οποία το ΤΑΙΠΕΔ εισέφερε τα εμπράγματα δικαιώματα του ακινήτου Castello Bibelli (ενός ακινήτου σημαντικής ιστορικής και πολιτιστικής αξίας της Κέρκυρας), στην «CASTELLO BIBELLI ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ, ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ» με τον διακριτικό τίτλο «Castello Bibelli Α.Ε.». Παράλληλα, επήλθε και το οικονομικό κλείσιμο της συναλλαγής, με την καταβολή της πρώτης δόσης, ύψους 1,6 εκατ. ευρώ από το συνολικό οικονομικό τίμημα των 4,1 εκατ. ευρώ. Εκτιμάται ότι το συνολικό επενδυτικό σχέδιο ανάπτυξης του ακινήτου, συνολικής έκτασης 77 στρεμμάτων, θα ανέλθει σε 20 εκατ. ευρώ.

Τον Φεβρουάριο του 2020:

Ολοκληρώθηκε η παραχώρηση του δικαιώματος χρήσης και εκμετάλλευσης της μαρίνας Χίου για 40 χρόνια στην εταιρεία ειδικού σκοπού «Μαρίνα Χίου ΑΕ» του επενδυτικού σχήματος «AVLUM ENTERPRISES COMPANY LIMITED - ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΙ ΗΛΙΑΣ Δ. ΤΕΦΑΣ ΝΑΥΠΗΓΟΠΛΑΣΤΙΚΗ Α.Ε.Β.Ε - ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ ΜΑΡΙΝΑ Α.Ε. και ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΛΙΜΕΝΑΣ ΠΡΕΒΕΖΑΣ Α.Ε. ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΚΟΠΟΥ». Το τίμημα της παραχώρησης διαμορφώνεται σε τουλάχιστον 6.213.615 ευρώ, αποτελούμενο από καταβολή του εφάπαξ τιμήματος ύψους 600.000 ευρώ στο ΤΑΙΠΕΔ και ετήσιας αμοιβής παραχώρησης πλέον ποσοστού επί των ετήσιων εσόδων της μαρίνας.